

УНИВЕРЗИТЕТ ПРИВРЕДНА АКАДЕМИЈА У НОВОМ САДУ

Факултет за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду

ОБРАЗАЦ ЗА ПИСАЊЕР ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ
ДИСЕРТАЦИЈЕ/ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовао комисију</p> <p>Наставно-научно веће Факултета за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду је 07.09.2022. године, одлуком број 7/12-4/4, именовало комисију за писање извештаја о оцени докторске дисертације докторанда Mohamed A.A. Abuhteara под називом „Стратегијски менаџмент у предузетништву као фактор развоја предузећа.“</p>
<p>2. Састав комисије са знаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>Проф. др Марко Царић, редовни професор, ужа научна област: Пословна и међународна економија, изабран 23.02.2022. године на Факултету за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду, Универзитет Привредна академија у Новом Саду - ментор;</p> <p>Др Светлана Игњатијевић, редовни професор, ужа научна област: Пословна и међународна економија, изабрана 24.02.2021. године на Факултету за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду, Универзитет Привредна академија у Новом Саду- члан.</p> <p>Проф. др Маја Ковачевић, ванредни професор, ужа научна област: Опште и правне науке, изабрана 17.04.2019. године на Факултету за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду, Универзитет Привредна академија у Новом Саду – председник Комисије</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Mohamed A.A. Abuhteara</p>
<p>2. Датум рођења, општина, Република: 26.01.1986 Al Zintan, Libya</p>
<p>3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе / мастер рада: 04.07.2017, Београд, „Улога менаџера у развоју компетенције предузећа“</p>
<p>4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Економија</p>
<p>5. Радно искуство: /</p>
<p>6. Публиковани радови по категоријама: Ekonomija teorija i praksa ISSN 2217-5458 Godina XIII. Broj II. Novi Sad 2020 M51 Ecologica ISSN 0354-3285 Godina XXVIII. Broj 103. Beograd 2021 M51</p>
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ/ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА:
<p>„Стратегијски менаџмент у предузетништву као фактор развоја предузећа“</p>

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ/ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА::

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.

Докторска дисертација под називом „Стратегијски менаџмент у предузетништву као фактор развоја предузећа“ написана је на 168 страница и садржи 101 библиографских јединица.

Поред основног текста, дисертација садржи:

- 8 поглавља,
- 11 слика,
- 17 табела и
- 1 графикон.

Дисертација је обрађена кроз пет поглавља и садржи:

1. УВОД

- 1.1. ОПШТА РАЗМАТРАЊА
- 1.2. ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА
- 1.3. ЦИЉ И ЗНАЧАЈ ИСТРАЖИВАЊА
- 1.4. ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА
- 1.5. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

2. УПРАВЉАЊЕ ПОСЛОВНИМ СИСТЕМИМА

- 2.1. ПОСЛОВНИ СИСТЕМИ И ЦИЉЕВИ
- 2.2. ПОЈАМ УПРАВЉАЊА
- 2.3. ВЛАСНИЧКА КОМПОНЕНТА УПРАВЉАЊА
 - 2.3.1. Садржај управљања
- 2.4. УПРАВЉАЊЕ ПРЕДУЗЕЋЕМ
- 2.5. ОРГАНИЗАЦИОНО СТРУКТУРИРАЊЕ У ФУНКЦИЈИ ЕФИКАСНОГ УПРАВЉАЊА
 - 2.5.1. Утицај организационе културе на структуру
 - 2.5.2. Управљање организационом структуром у циљу оптимизације пословног система
 - 2.5.3. Модели организациони структуре
- 2.6. МЕНАЏМЕНТ ОРГАНИЗАЦИОНОМ СТРУКТУРОМ
 - 2.6.1. Пројектовање организационе структуре
 - 2.6.2. Подпроцеси менаџмента
- 2.7. ФУНКЦИЈЕ МЕНАЏМЕНТА
 - 2.7.1. Улога менаџера
 - 2.7.2. Значај менаџмента у пословном управљању
 - 2.7.3. Раст и развој предузећа
 - 2.7.4. ПРОБЛЕМИ МЕНАЏМЕНТА У РАЗВОЈУ ПРЕДУЗЕЋА

3. СТРАТЕГИЈСКИ РАЗВОЈ ПРЕДУЗЕЋА И ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА

- 3.1. ОСНОВНЕ ДЕТЕРМИНАНТЕ КОЈЕ УТИЧУ НА ДЕФИНИСАЊЕ СТРАТЕГИЈЕ
- 3.2. СТРАТЕГИЈА ПОСЛОВАЊА
- 3.3. ПРЕДУЗЕТНИЧКИ МЕНАЏМЕНТ У ФУНКЦИЈИ СТРАТЕГИЈСКОГ УСМЕРЕЊА
 - 3.3.1. Карактеристике предузетничког менаџмента
 - 3.3.2. Принципи предузетничког менаџмента
- 3.4. ФАЗЕ СТРАТЕГИЈСКОГ РАЗВОЈА ПРЕДУЗЕЋА

4. ДРУШТВЕНА ОДГОВОРНОСТ У ПОСЛОВАЊУ ПРЕДУЗЕЋА

- 4.1. ЖИВОТНИ ЦИКЛУС ПРЕДУЗЕЋА
- 4.2. ПРЕДУЗЕЋА КАО ПОКРЕТАЧИ ЕКОНОМСКОГ РАЗВОЈА ДРУШТВА
- 4.3. ЗНАЧАЈ ИНОВАТИВНОСТИ У ЦИЉУ ПОСТИЗАЊА ДРУШТВЕНЕ ОДГОВОРНОСТИ

ПРЕДУЗЕЋА**4.4. ПРЕДУЗЕЋА У ФУНКЦИЈИ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ПРИВРЕДЕ****4.5. ФУНКЦИЈА ПРЕДУЗЕЋА У ОДРЖИВОМ РАЗВОЈУ****4.5.1. ИНТЕГРАЦИЈА ОДРЖИВОСТИ ПРЕДУЗЕЋА****5. ИНОВАТИВНОСТ И КОНКУРЕНТНОСТ У ФУНКЦИЈИ ПРЕДУЗЕЋА****5.1. МЕНАџМЕНТ ИНОВАЦИЈА У ПРЕДУЗЕЋУ****5.2. ИНОВАЦИОНА СТРАТЕГИЈА****5.3. ИНОВАЦИЈЕ У ИНДУСТРИЈСКОМ КОНТЕКСТУ****5.3.1. Индустијска политика у Србији****5.4. УТИЦАЈ ИНОВАЦИЈА И КОНКУРЕНТСКЕ ПРЕДНОСТИ НА ПРЕДУЗЕЋА****5.5. СТУДИЈА ИСТРАЖИВАЊА ИНОВАТИВНОСТИ ПРЕДУЗЕЋА ПОДРУЧЈА ИСТОЧНЕ СРБИЈЕ****5.6. КОНКУРЕНТНОСТ У ПРЕДУЗЕЋИМА****5.6.1. МЕРЕ ЗА ПОВЕЋАЊЕ НОВЧАНИХ ПРИМАЊА****5.7. НИВО КОНКУРЕНТНОСТИ ПРЕДУЗЕЋА****5.8. КОНКУРЕНТНОСТ СТРАТЕГИЈЕ****5.9. КОНКУРЕНТНОСТ ПРИВРЕДЕ СРБИЈЕ****5.9.1. Анализа конкурентности****5.9.2. Јачање одрживости и конкурентности предузећа у Србији****5.10. ПРЕДУЗЕТНИЧКА КУЛТУРА ЗА РАЗВОЈ ПРЕДУЗЕЋА****5.11. ПРОМЕНЕ КОЈЕ ГЕНЕРИШУ ИНОВАЦИЈЕ ЧЕТВРТЕ ИНДУСТРИЈСКЕ РЕВОЛУЦИЈЕ****6. ЕМПИРИЈСКО ИСТРАЖИВАЊЕ****6.1. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА****6.2. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА****6.2.1. ИТ - ИНОВАТИВНИ И ИНФОРМАЦИОНО КОМУНИКАЦИОНИ ПОТЕНЦИЈАЛ ПРЕДУЗЕЋА****6.2.1. СП - ПРЕДУЗЕТНИЧКО СТРАТЕГИЈСКО УСТРОЈСТВО ПРЕДУЗЕЋА****6.2.2. ПП - ПОСЛОВНЕ ПЕРФОРМАНСЕ ПРЕДУЗЕЋА****6.2.3. ОЦЕНА МЕРНОГ МОДЕЛА****7. ЗАКЉУЧАК****8. ЛИТЕРАТУРА****V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ/ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА:**

У оквиру кључне документације дат је апстракт докторске дисертације. Он у најкраћим цртама објашњава структуру истраживања. Садржи циљ истраживања, важније резултате и концизан закључак.

У уводном делу изложени су предмет и циљ истраживања, при чему су у оквиру истог поглавља дефинисане хипотезе. У уводу је дат кратак осврт на стратегију, као планску одлуку, која дефинише начине за реализацију постављених циљева предузећа, како би се на најбољи начин искористили потенцијали предузећа. Основна улога стратегије је усмерена на спознају изазова и ограничења окружења, ради одговарајућег комбиновања ресурса и других компоненти предузећа, како би се пронашли најбољи начини за реализацију циљева предузећа. На тај начин, преузима се планирање, у коме се одређују правци и начини активности предузећа и његових функција.

Добра стратегија има посебну вредност за подстицај инвестиционе активности и реализацију

свих пројеката предузећа, с обзиром да се добром стратегијом, опредељује ниво инвестиција предузећа и његов раст.

Поглавље „УПРАВЉАЊЕ ПОСЛОВНИМ СИСТЕМИМА“ проучава систем, као комплекс медусобно повезаних функција његових компонената. У области привреде, као великом и сложенем систему, конституишу се основне ћелије привредног организма, као подсистеми са становишта привреде, као целине. То су пословни системи. Сваки пословни систем може се даље расчлањивати, декомпонавати, на подсистеме. Зависно од пословних односа, успоставља се одговарајућа структура подсистема са интеракцијским односима, али за већину пословних система, може се установити да представљају скуп елемената, на вишем нивоу. Кроз власничку компоненту управљања и управљања предузећем, ово поглавље се бави и организационо структурирање у функцији ефикасног управљања, као и проблемима у менаџменту предузећа.

Поглавље „СТРАТЕГИЈСКИ РАЗВОЈ ПРЕДУЗЕЋА И ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА“ указује на то да су у циљу опстанка, данашње организације принуђене да прилагођавају своје циљеве, стратегију и организациону структуру променама у окружењу. Стратешка визија је развој предузетништва и конкурентности, заснован на приватној предузетничкој иницијативи, знању и иновативности, у циљу оснаживања микро, малих, средњих предузећа и предузетника у довољној мери да спремно одговоре на притисак конкуренције на тржишту и допринесу побољшању животног стандарда у националној економији.

Поглавље „ДРУШТВЕНА ОДГОВОРНОСТ У ПОСЛОВАЊУ ПРЕДУЗЕЋА“ бави се животним циклусом предузећа, осврћући се на предузећа као покретаче економског развоја друштва уз изучавање значаја иновативности, у циљу постизања друштвене одговорности предузећа. Ово поглавље је усмерено и на истраживање функције предузећа у одрживом развоју, као и предузећа у функцији одрживог развоја привреде, али и интеграције одрживости предузећа. Предузеће као пословни систем, има свој животни циклус који обухвата следеће фазе: ствара се, расте и нестаје. При томе, пролази кроз одређене фазе раста и криза, са одређеним обележјима, које менаџмент мора правовремено препознати и предузети адекватне мере, а стратегија правовременог преласка из постојеће у наредну фазу, значи освајање више тржишних учешћа, више профита и више шанси за самоодрживост. Уколико нема те стратегије може се очекивати стагнација и сатурација животног циклуса предузећа.

Поглавље „ИНОВАТИВНОСТ И КОНКУРЕНТНОСТ У ФУНКЦИЈИ ПРЕДУЗЕЋА“ обухвата иновације, као процес претварања идеје у практичну примену, односно реализацију. Иновација као специфичан облик промене, представља врло широк концепт који се може дефинисати с обзиром на различите аспекте – контекст посматрања. Иновативност организације, посматрана као својство организације, иницира и бави се иновирањем и иновационим процесима, и представља неопходни услов успешног функционисања, у смислу остварења дугорочног пословног успеха. Иновациони процес је мултифакторски, што представља висок степен интеграције у оквиру предузећа и између предузећа.

У шестом делу формулисан је закључак уз сумирање научног доприноса докторске дисертације. У оквиру седмог дела наведена је литература, која је коришћена приликом израде докторске дисертације.

Предмет истраживања је изучавање изучавање менаџмента, као процеса, који је сачињен од фаза: планирања, организовања, вођења и контроле, при чему је задатак менаџмента да организиција, као пословни систем, функционише што дуже, у фази максималних ефеката.

Анализа различитих приступа и модела стратегијског менаџмента предузетништва, као фактора развоја предузећа, омогућава утврђивање његових основних карактеристика, значајних за конкурентску предност предузећа.

Циљ истраживања је од посебног значаја, јер предузетништво, као динамичан процес стварања увећане вредности, представља савремену полугу економског развоја и као такво, предузетничко понашање представља тражење и коришћење повољних прилика и могућности, у циљу осигурања развоја и раста појединца, предузећа и друштва.

Значај истраживања произилази из чињенице да истраживања, која су до сада вршена углавном нису јединствена у ставу, на који начин стратегијски менаџменти предузетништва има утицај на развој предузећа. Због тога је потребно извршити уопштавање досадашњих остварених резултата истраживања да би се развила целовита база методолошких и емпиријских сазнања. Самим тим, предложена тема је веома актуелна. На основу наговештаја истраживања која ће кандидат реализовати, могу се очекивати позитивни резултати и доприноси у сфери унапређења и стратегијског менаџмента на раст и развој предузећа.

Хипотеза: Стратегијски менаџмент предузетништва представља предуслов успешног пословања у тржишној конкуренцији и нераскидив фактор развоја предузећа.

На основу опште хипотезе, постављене су и помоћне хипотезе:

Стратегијски менаџмент обухвата промене и иновативне активности у циљу смањивања неизвесност иновативних активности.

Стратегијски менаџмент доприноси конкурентности предузећа и утиче на његово пословање.

Хипотеза у истраживању, као и потхипотезе су научно и пресизно постављене.

Методи истраживања који се користе су одговарајући за проблематику, а прилагођени су конкретном предмету истраживања. Приликом израде докторске дисертације коришћени су општи методолошки принципи, прилагођени конкретном предмету истраживања. Комплексност утицаја модела менаџмента утиче на развој предузећа и наметнули су неопходност примене индуктивне и дедуктивне методе.

У погледу метода истраживања, такође, аналитичко-синтетичке методе омогућиле су повезивање најважнијих елемената у одређену целину, која је представљала грађу докторске дисертације. У том погледу, реч је о стандардним научним методама и логичан је редослед активности у истраживању, које аутор наводи.

„РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА И ДИСКУСИЈА“ као најважнији сегмент докторске дисертације инкорпорира пет поглавља, где свако поглавље садржи неколико важнијих тачака. Организовање пословања и мотивација целокупне организације ка напретку, може се остварити само уколико се пронађу оне варијабле и они чиниоци, који су од пресудног значаја за успех. Променљиво окружење намеће потребу прилагођавања начина пословања, а тиме и размишљања, у складу са савременим трендовима. Предузетништво је потреба, која се сама од себе намеће, не само у погледу појединачних проналазака, идеја, као и побољшања, већ и у виду групних помака, ка остварењу тржишне предности. У савременој привреди, основу успешног пословања, посебно у глобалним оквирима, чини иновативност, као и флексибилност и креирање стратегије и сагласно тим активностима, истраживање ће указати на значај стратегијског менаџмента, као значајног фактора усмеравања пословања предузећа. Менаџмент се ослања на контингентно планирање и управљање стратегијским питањима. За добро функционисање стратегијског менаџмента, важно је успоставити одговарајући управљачки систем. У том погледу, истраживање је значајно из угла конкурентности и успешности предузећа, са посебним освртом на мала и средња предузећа, која су у турбулентним временима, склона пропадању, услед разних

фактора. Посебан значај истраживања усмерен је на опис тренутне ситуације у предузећима и привреди, као и начин на који се успех и раст и развој предузећа могу побољшати.

VI ЗАКЉУЧЦИ, ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

На бази дефинисане методологије докторске дисертације - предмета, проблема, научног и практичног циља, хипотеза, и научних метода истраживања - спроведена истраживања теорије и праксе савременог менаџмента, у оквиру предузетничког сектора, довели су до следећих научних спознаја:

Реализовани су предмет и проблем истраживања, остварен је научни и практични циљ истраживања дисертације, и достигнут је предвиђени научни допринос за теорију и праксу у научној области менаџмента;

Истраживања су потврдила основну и помоћне хипотезе: да стратегијски менаџмент предузетништва представља предуслов успешног пословања у тржишној конкуренцији и нераскидив фактор развоја предузећа и да у том смислу обухвата промене и иновативне активности у циљу смањивања неизвесност иновативних активности, али и доприноси конкурентности предузећа и утиче на његово пословање;

Научни резултати дисертације до којих се дошло током истраживачког поступка, омогућили су да се укаже на значај стратегијског развоја предузетничког сектора, а посебно је указано на значај сектора малих и средњих предузећа;

Резултати дисертације се могу сматрати као научно-стручни допринос теорији и пракси развоја иновативног и конкурентног сектора малих и средњих предузећа, како на глобалном нивоу, тако и на нивоу Србије, а у циљу постизања пословне изврности организације, у складу са европским стандардима и националним стратегијама развоја и развојним програмом дефинисаним на нивоу државе;

Стратегија подразумева дефинисање конкурентске, тржишне стратегије, пословне, организационе и технолошке стратегије. Људски потенцијал, односно интелектуални капитал, подразумева све формалне организационе структуре, структуру и садржај послова, управљање интелектуалним капиталом, руковођење, одлучивање и културу;

Технологија се односи на увођење информационих технологија, телекомуникације и мреже, експертне системе, иновације. Пословни процеси подразумевају кључне дефиниције процеса, дефинисање излаза, токова рада, квалитета, и мера успешности у остваривању основних перформанси пословног система;

Мала и средња предузећа постају све више значајан сегмент укупне привреде, са све значајнијим учешћем у привредној структури и растућим учешћем у стварању друштвених производа. Самим тим, овај сектор представља највиталнији и економски најефикаснији део привреде. Ипак, кроз анализу развоја овог сектора, уочава се да овај сектор још увек није довољно развијен у Србији и да у том смислу, сектор малих и средњих предузећа послује са ограниченим пословним ресурсима, и у условима недостатка менаџерског знања, предузетничког духа, и пословне подршке, што угрожава пословне резултате и негативно утиче на јачање овог сектора, као кључног дела економије;

Тренутна позиција малих и средњих предузећа у привреди Србије карактерише се недовољно развијеним активностима у областима: иновативности, конкурентности, као и подршке извозно оријентисаним предузећима;

Данашњи услови пословања предузећа битно се разликују од пословања пре 10-так година. Данашње пословно окружење је турбулентно, те се предузећа сусрећу са наглим и

непредвидивим променама. Потрошачи стално захтевају нове промене, а тиме се потражња повећава, шири и мења у својој структури, што резултира захтевнијим тржиштима, а тиме је конкуренција све јача. Истовремено, убрзавају се развојни циклуси, јер се технологија све брже развија и мења, омогућавајући убрзање производних и пословних процеса, израду квалитетних производа, елиминисање расипања ресурса и увођење флексибилности, где је могуће израђивати производе према жељама и потребама потрошача. Ово је битна претпоставка за јачање конкурентске способности предузећа, али и пословања по нижим трошковима;

У данашњим тржишним условима изградња дугорочне конкурентности привреде се темељи на развоју и примени иновација, при чему сектор малих и средњих предузећа треба да чине значајан део иновационог система земље. Основни, али не и једини покретач иновација је технички и технолошки напредак, који је последњих година најизраженији у области информационих и комуникационих технологија;

У погледу малих и средњих предузећа, наглашена динамика и присутни нивои конкурентности савремених тржишта приморавају предузећа да буду флексибилна, иновативна и да брзо реагују за захтеве потрошача. Информациони систем унутар малих и средњих предузећа је постао један од основних механизма контроле пословања од стране сваког менаџера;

У економији Србије сектор малих и средњих предузећа има важну улогу. Истовремено, сарадња привреде и науке, сматра се изузетно значајним за развој иновативности привреде, односно њену конкурентност;

Предуслови за управљање технолошким иновацијама су људи образовани и оспособљени за управљање технологијом, што подразумева да је потребно учити их креативности, преузимању ризика, културном и професионалном понашању. Суштински је важно стимулисање креативних решења, образовање за иновације, развијање предузетништва, стварање климе за преузимање ризика и успостављање организација које ће помоћи да се ризик сведе на најмању могућу меру;

Иновација мора имати вредност на тржишту, односно мора имати купца. Нови производ, нова технологија, нови процес или услуга, као и значајна измена на постојећим решењима, који се могу вредновати на тржишту су иновације. Иновативни ланац у предузетништву обухвата: креативност, испитивање тржишта, припрему бизнис плана и заштиту интелектуалне својине;

Неопходно је промовисање предузетништва и подстицање стварања иновација у Србији на свим нивоима, националном, регионалном до локалне самоуправе. Потребна је помоћ државе свим креативним ствараоцима да реализују своје иновације и пласирају их на тржиште. Такође, неопходно је континуирано сагледавање иновативног потенцијала;

Иновативност је велика способност преображавања постојећих идеја у корисне нове облике или комбинације које су другачије, тако да изгледају као сасвим нове. То омогућава да се достигну циљеви развоја као потпуно нове ствари и да се омогући врхунско коришћење научних – технолошких резултата и потенцијала;

Посвећивање све више пажње иновативности као способности трансформације идеје у корисне проналаске, односно производе, говори да је наступио период у коме иновативност треба да се свестрано сагледа, првенствено, са аспекта иновације као кључног фактора конкурентности сектора предузетништва, а посебно сектора малих и средњих предузећа;

Успешна предузећа су иновативна, технолошки припремљена и прилагођена у сваком погледу. Али у условима нове економије све ово је незамисливо без информационих технологија;

Главни циљ информационих технологија је да омогући предузећима одрживу конкурентску предност. Врло важан елемент успеха у савременим предузећима је квалитетно усклађивање

могућности које информациона технологија пружа са циљем унапређења пословних активности, функција и процеса. Зато је неизбежно укључити информационе технологије у развојну стратегију предузећа тако да њихови стратешки циљеви буду међусобно потпуно усклађени;

На основу истраживања о спровођењу политике развоја предузетничког сектора, Србија је постигла напредак, примењујући бољу политику за развој овог сектора. Ипак, овај сектор још увек није достигао напредак у потпуности и у том погледу, развој предузетничког сектора у Србији захтева усаглашеност прописа са прописима ЕУ, иако је приметан извектан напредак, усвајањем нових закона и стратегија развоја посебно сектора малих и средњих предузећа;

Неопходно је стратешко планирање и промоција предузетништва кроз читав систем учења. Обука младих, али искуснијих предузетника је права мисија, коју држава може да испуни и на коју мора да се фокусира. Потребан је посебан нагласак на рано образовање. Улога високог образовања и истраживања у области иновација је наглашена;

Образовање и обука спадају у кључне инструменте за раст предузетништва. Увођење предузетништва у систем образовања у Србији треба остварити са циљем да се стекну неопходна знања из области предузетништва кроз интеграцију предузетничког образовања у наставне планове свих школа;

Предузетништво, вештине и ставови и ван своје примене у пословној делатности имају шири значај за друштво. Лични квалитет попут креативности, иницијативе и иновативности, који су релевантни за предузетништво могу бити од користи како у раду тако и у свакодневном животу;

За постизање подстицајног духа и стратегијског развоја предузећа неопходно је:

- обезбедити развој одговарајућег система обуке за менаџере у предузетничком сектору;
- утицати на смањење трошкова за отпочињање пословања, као и процедура за регистрацију новог предузећа у складу са најконкурентнијим стандардима у свету;
- сагледати нове законодавне прописе како би се проценио њихов утицај на предузетнички сектор;
- осигурати да институције за обуку, обезбеде адекватну понуду знања и вештина који су прилагођени потребама овог сектора;
- наставити реформе које имају за циљ развој националног тржишта, излазак на тржиште ЕУ, посебно у областима телекомуникацијама, јавним набавкама и прекограничним платним системима;
- примењивати европска и национална правила конкурентности како би се обезбедило да предузетнички сектор добије све могућности да уђе на нова тржишта и да постигне конкурентност на равноправним основама;
- јачати технолошке капацитете у предузетничком сектору;
- испитати како се јаче и ефикасније репрезентују и заступају интереси предузећа, посебно малих и средњих предузећа на националном нивоу;

Као смерница за даље правце истраживања проблема предлаже се даље истраживање концепта пословног развоја предузетничког сектора, а преваходно сектора малих и средњих предузећа у области стандарда који се односе на усаглашавање ове области са стандардима ЕУ, с циљем свеобухватности дефинисаног концепта, а посебно стандарди који се односе на усклађивање прописа, финансијска питања, као и развоја интереса овог сектора у ЕУ, као и на националном нивоу;

VII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА	
Резултати истраживања су приказани логичким редом, јасно протумачени и представљени, тако да су разумљиви научно - стручној и широј јавности.	
VIII КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ/ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА:	
1.	Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме? ДА.
2.	Да ли дисертација садржи све битне елементе? ДА.
3.	По чему је дисертација оригиналан допринос науци? Истраживање се спроводи кроз утврђивање утицаја модела менаџмента малих и средњих предузећа, са посебним освртом на модел који је најпогоднији у погледу њиховог управљања. Резултати истраживања престављају значајан научни и практични допринос, јер упућују на креирање нових мера у сврху побољшања поступка финансирања малих и средњих предузећа.
4.	Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања Као недостатак истраживања може се навести недовољна примена одређених научних метода, које би могле прецизније да обухвате финансирање малих и средњих предузећа. Ипак, наведено не може имати значајнији утицај на резултате, који су предочени.
IX ПРЕДЛОГ:	
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:	
- да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана.	
ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ	
<hr/> <p>Проф. др Марко Царић – ментор Факултет за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду Универзитет Привредна академија у Новом Саду</p> <hr/> <p>Проф. др Светлана Игњатијевић – члан</p> <hr/> <p>Проф. др Маја Ковачевић - председник Комисије Факултет за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду Универзитет Привредна академија у Новом Саду</p>	
НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај, јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење, односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.	